

EDITORIAL

Santiago ha estat -juliol 1993- el marc privilegiat on historiadors de tot el món historiogràficament civilitzat han discutit, entorn a la problemàtica de la modernitat i postmodernitat, l'actitud a adoptar davant la vella i la nova Història. La nostra revista també, sensibilitzada pel debat de la present crisi de la Història i els seus estaments, es va plantejar les grans preguntes sobre la situació actual de la Història, al voltant d'una taula rodona, amb significats historiadors, l'interés de la qual queda palesament reflectit al nostre dossier. A Catalunya sembla que el debat historiogràfic graviti entorn a d'altres qüestions, ja plantejades per *L'Avenç* fa deu anys i que s'han replantejat periòdicament en aquest i en uns altres medis periodístics: Estancament o no de la historiografia catalana? Valoració de l'ensenyament actual de la Història de Catalunya? Dignificació de la identitat nacional a través de l'exercici historiogràfic? El que, al nostre mode d'entendre, més ha interessat d'aquesta problemàtica ha estat, justament, l'anàlisi de la incidència dels nacionalismes en el discurs històric. Així doncs, hem dedicat una sèrie d'articles a treure l'entrellat dels fonaments històrics dels nacionalismes, per tal de detectar els possibles signes de manipulació de la memòria històrica i els testimonis del que Hobsbawn va definir com la invenció de la tradició.

En el debat actual entorn a la crisi de la Història i a les específiques connotacions que presenta aquesta en el nostre país creiem, sens dubte, que l'alternativa a la perplexitat que tant abunda no és el deconstruccionisme que alguns propugnen, en un salt sense xarxa de l'estructuralisme a la casuística. No creiem que tingui sentit plantejar-se ni tan sols el retorn al positivisme perquè, malgrat el fracàs de tantes lleis i normes generals, la solució ha de ser la recerca de nous paradigmes que expliquin millor els grans problemes de la Història i no la renúncia, de bon principi, al dret i a l'obligació de comprendre la realitat històrica. No creiem que tampoc la sortida als problemes

recaigui en el simple refugi de la història local com a bassa de pau per a fugir dels riscos de qualsevol cosmovisió general. La història local que s'ha fet a Espanya -amb totes les excepcions que es vulgui-, normalment, té poc a veure amb la microhistòria a la italiana o amb l'exercici inductiu que tota investigació històrica basada en el model anglosaxó suposa, sinó que, sovint, ha estat l'ideal brou de cultiu del xauvinisme parroquial o d'estèrils erudicions de diletants curiosos.

Ni, per últim, podem admetre la lamentable tendència al relativisme, presuntament recolzat en el pesimisme de la intel·ligència i entès com a escepticisme absolut amb respecte a la veritat històrica. No s'ha de confondre la relativitat de la veritat amb el relativisme del "tot s'hi val" doncs això constituiria un taló en blanc per a tota mena de manipulacions. Així, ni retorn al positivisme per inútil, ni al localisme per fàcil, ni al relativisme per còmode.

En aquest contexte ens sembla necessari alinear-nos en la consecució de tres objectius:

1) La reivindicació de la complexitat front a la simplificació com a exercici exorcitzador de qualsevol tentació dogmàtica. Didàctica, divulgació...sí, però no al preu del catecisme maniqueu. Explicar i comprendre la realitat comporta uns costos que s'han d'assumir sense simplificacions prèvies.

2) Reivindicació de la racionalitat. El camí de l'historiador, creiem, més que sumir-se en el món de l'irracionalitat, de l'imaginari o inconscient col·lectiu, ha de ser el de l'exploració dels límits de la racionalitat, d'aquesta racionalitat, com diria Levi: "selectiva i limitada entre el subjectivament hereditat i el socialment requerit, entre llibertat i restricció". No podem prescindir de la fè en la capacitat operativa de la voluntat humana, ni sota l'imperatiu categòric del teleologisme de la necessitat ni en funció d'una dinàmica curva d'atzars i visceralismes. La lògica de la raó n'ha d'estar al capdamunt.

3) La reivindicació de la funció crítica de la Història. L'escalada neoliberal paral·lela al fracàs de les utopies revolucionàries ha deslegitimada la funció crítica de la història que reflexava el maleït Antonio Pérez en un dels seus aforismes: "els prínceps havien de tèmer als historiadors més que als grans pintors les dones lletges". Molts historiadors, en l'espera d'un sistema de valors alternatiu, han trobat en l'evocació nostàlgica -promoguda i pagada per institucions polítiques a la caça de models referencials- el refugi a la seva perplexitat i

desencís. La història, d'aquesta manera, es transforma, lamentablement, d'artefacte estimulador de la consciència crítica en mercaderia folclòrica produïda per funcionaris mal pagats. Front a les actuals solituds d'adhesió incondicional als mites prefabricats des del poder, els historiadors hauríem de posar condicions. La primera i principal seria la d'assumir tota la nostra història, la dels mites i la de les persones de carn i ossos, la de les glòries i les derrotes, la de les virtuts i els defectes, encara que, certament, en els temps que vivim, això no és fàcil.